

УДК 349.3:36

Денис Чижов,

аспірант

Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ АТО В УКРАЇНІ

Стаття присвячена особливостям соціально-правового захисту прав дітей в умовах проведення антитерористичної операції в Україні. Висвітлено актуальні проблеми соціально-правового забезпечення прав дітей в умовах проведення АТО в Україні та окреслено шляхи їх вирішення. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення соціально-правового забезпечення прав дітей в умовах проведення АТО в Україні.

Ключові слова: соціально-правовий захист, механізм, права дітей, антитерористична операція.

Постановка проблеми. Система міжнародного захисту прав дитини як складова частина захисту прав людини сформувалася лише після Другої світової війни в межах діяльності Організації Об'єднаних Націй, одним з основоположних принципів якої було проголошення поваги до прав і свобод людини без будь-якої дискримінації. Згодом прийнято ряд міжнародних документів, спрямованих на захист прав дитини загалом (Декларація прав дитини 1959 р. [3], Конвенція про права дитини 1989 р. [8], Факультативний протокол 2000 р. до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах [24]) та соціальних прав зокрема (Керівні принципи щодо альтернативного догляду за дітьми 2010 р. [7], Рішення Ради Європи щодо прав дітей та розвитку соціальних послуг, дружніх до дітей та сімей 2011 р. [26], Рішення Європейської Комісії «Інвестиції у дітей: розірвати коло неблагополуччя» 2013 р. [6]).

У ХХІ столітті питання участі дітей у збройних конфліктах також не втратило своєї актуальності і значимості. У доповіді Спеціального представника генерального секретаря ООН з питань дітей і збройних конфліктів від 25 липня 2016 року зазначено: «Затяжні конфлікти істотно впливають на стан дітей. За даними Спеціального посланника по Сирії, внаслідок конфлікту в Сирійській Арабській Республіці загинуло понад 400 тисяч осіб, включаючи тисячі дітей. У 2015 році в Афганістані зафіксовано найвище число жертв серед дітей за всю історію систематичного збору Організацією Об'єднаних Націй даних про кількість жертв серед цивільного населення, який ведеться з 2009 року. Ситуація в Сомалі залишаєть-

ся небезпечною для дітей: у 2016 році кількість зафіксованих порушень залишилася на колишньому рівні; кілька сотень дітей викрадено, завербовано, піддано експлуатації, жорстоко вбито і покалічено. Найбільш тривожна ситуація склалася в Південному Судані, де діти стали жертвами шести тяжких порушень, допущених, зокрема, під час жорстких військових наступальних операцій проти сил опозиції. Погіршення стану в липні 2016 року викликає особливу тривогу за долю дітей. Запеклі збройні зіткнення в Іраку і напад «Ісламської держави Іраку і Леванту» на цивільне населення стали причиною загибелі тисяч мирних жителів, в тому числі безлічі дітей. Наростання конфлікту в Ємені супроводжується вербуванням, вбивством і каліченням дітей, нападом на школи і лікарні, які набувають небезпечних масштабів» [5].

З наведеного вбачаємо, що здійснення прав дитини є для багатьох держав досить складним у мирний час і ще складнішим у період збройних конфліктів. Разом із тим основним принципом міжнародного гуманітарного права має бути особливе заступництво і захист дитини і те, що діти в будь-яких конфліктних та надзвичайних ситуаціях завжди повинні отримувати необхідний захист першими [22, с. 10].

Аналіз останніх досліджень. Питання соціально-правового захисту дітей вивчали такі науковці, як О. О. Мордань, О. В. Пономаренко, Н. М. Савельєва, Р. В. Чубук, С. Ю. Чернета та ін. Проте дослідження адміністративно-правового забезпечення прав дітей безпосередньо в умовах проведення АТО в Україні не проводилося. Наведене вище свідчить про актуальність даної проблемати-

ки та необхідність поглибленого наукового дослідження.

Мета статті – визначити основи соціально-правового захисту прав дітей в умовах проведення антитерористичної операції в Україні.

Виклад основного матеріалу. В Україні через збройний конфлікт на Сході України та анексію Автономної Республіки Крим виникла критична ситуація із забезпеченням прав людини, у тому числі й дітей. Ще до початку цих подій на обліку соціальних служб перебувало понад 386 тисяч сімей, які опинились у складних життєвих обставинах, в яких виховується більше 609 тисяч дітей. Їх кількість поповнилася більш ніж 1 млн. вимушених переселенців, кожний 6 з яких є дитиною [9]. За даними делегації України під час відкритих дебатах Радбезу ООН щодо дітей та збройних конфліктів, 68 дітей загинули і 186 отримали поранення на сході України з початку конфлікту [1]. За повідомленням дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ), за період конфлікту на Сході України загалом постраждало близько 580 тис. дітей [27].

У цьому контексті слід погодитися з А. В. Пшеничною, яка зазначає, що в умовах проведення АТО в Україні потребують спеціального механізму правового забезпечення своїх прав дві категорії дітей, яких умовно поділено на дві категорії: діти, переміщені з тимчасово окупованих територій та районів проведення антитерористичної операції, та діти, які перебувають на тимчасово окупованих територіях, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження [21, с. 53]. Вважаємо, що цей перелік є неповним і потребує врахування дітей учасників бойових дій, які брали участь в антитерористичній операції, померли, загинули, оголошені померлими та/або оголошені безвісти зниклими.

Незважаючи на існування значної кількості нормативно-правових актів, що регулюють різні аспекти захисту прав дітей, за даними Гельсінської спілки, «сьогодні дуже мало правових норм, які встановлюють особливості правового регулювання правового регулювання права дітей в умовах збройного конфлікту» [4, с. 28].

З 2014 р. прийнято ряд законів України [14], норми яких містять лише загальні, не деталізовані положення щодо соціально-правового захисту дітей під час збройного конфлікту.

Відповідно до Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення додаткових соціальних гарантій окремих категорій громадян» від 29 жовтня 2014 року

звернено увагу на необхідність вирішення питання щодо навчання дітей учасників бойових дій і дітей, батьки яких загинули під час участі в антитерористичній операції [17].

До 2016 року фактично єдиною спеціальною правовою нормою, що врегульовувала статус дитини в умовах збройного конфлікту, було положення статей 30-33 Закону України «Про охорону дитинства» [18], які не відповідали ситуації, що склалася в Україні.

З метою вдосконалення системи забезпечення прав дітей в Україні, шляхом удосконалення механізмів та процедур прийняття рішень щодо захисту дитини за місцем її фактичного перебування, розвитку соціальних послуг з підтримки сімей із дітьми, які потрапили в складні життєві обставини, постраждали внаслідок воєнних дій чи збройних конфліктів Верховною Радою України 26 січня 2016 року прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України, спрямованих на посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми» [11].

Норми цього Закону України [11] спрямовані на посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми. Зокрема, внесені зміни та доповнення до Сімейного кодексу України [23], Законів України «Про місцеве самоврядування» [15], «Про місцеві державні адміністрації» [16], «Про охорону дитинства» [18], «Про соціальні послуги» [19], «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» [12], «Про безоплатну правову допомогу» [10], «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [13] та приведено норми чинного законодавства України у відповідність до Конвенції ООН про права дитини [8], посилено їх спрямованість на вдосконалення механізмів попередження соціального сирітства; захист дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій чи збройних конфліктів, забезпечення права кожної дитини виховуватись у сім'ї, перш за все в рідній; визначено повноваження органів опіки та піклування щодо захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених дітей, зокрема дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування; розширено повноваження органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо розвитку соціальних послуг з підтримки сімей з дітьми, які потрапили в складні життєві обставини; створено правові підстави для тимчасового влаштування дітей у сім'ї патронатних вихователів і запровадження послуги «сімейного патронату».

У Законі України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [13] удосконалено систему заходів та дій ор-

ганів держави стосовно дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей без супроводження дорослих, а також підтримки сімей з дітьми, зокрема, шляхом визначення, що всі функції щодо захисту прав та інтересів внутрішньо переміщених дітей покладаються на органи опіки та піклування за місцем фактичного перебування дитини. Це дасть можливість забезпечити оперативне влаштування дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, в сім'ї українців у тому числі шляхом усиновлення та вирішувати інші проблеми дітей і сімей, які віднесені до компетенції органів опіки та піклування.

До Закону України «Про охорону дитинства» [18] внесені зміни та доповнення, спрямовані на вдосконалення системи захисту дітей шляхом введення механізму прийняття рішень щодо дитини на основі принципу «забезпечення найкращих інтересів дитини»; викладено статтю 30 у новій редакції і доповнено Закон статтею 301 «Захист дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій чи збройних конфліктів»; визначено поняття «дитина, яка перебуває у складних життєвих обставинах» і «дитина, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів», уточнено поняття та заходи їх соціального захисту. Внесені зміни також акцентують, що державна політика у сфері охорони дитинства має, перш за все, передбачати заходи з розвитку послуг для підтримки сімей з дітьми.

Крім цього, в Законі України «Про охорону дитинства» [18] необхідно ще закріпити поняття «дитина-жертва збройного конфлікту», «дитина, яка перебуває в зоні збройного конфлікту» і, як наслідок, варто визначити умови їх соціального захисту та органи, відповідальні за це. Крім цього, потребує співвідношення таких осіб із категоріями дітей, які потребують додаткового захисту, дітей, які розлучені із сім'єю [4, с. 73].

Є низка інших проблем, яка виникає у зв'язку з прийняттям цього закону. Так, змінами до ст. 30 Закону України «Про охорону дитинства» [18] визначено, що участь дітей у воєнних діях і збройних конфліктах, включаючи вербування, фінансування, матеріальне забезпечення, навчання дітей з метою використання у збройних конфліктах інших держав або насильницьких діях, спрямованих на повалення державної влади чи порушення територіальної цілісності, а також використання дітей у воєнних діях і збройних конфліктах, залучення та/або втягування дітей до не передбачених законами України воєнізованих чи збройних формувань, пропаганда війни забороняються. Особи, винні у зазна-

чених діях, мають нести кримінальну відповідальність відповідно до законодавства. Однак, дана норма не була підкріплена відповідними змінами до Кримінального кодексу України, а тому на тепер відсутні правові механізми притягнення до відповідальності за втягування або використання дітей у воєнних діях чи збройних конфліктах [25, с. 500].

Крім цього, Уповноважений із прав людини наголошує на необхідності прискорення розгляду Верховною Радою України проекту Закону України «Про забезпечення права та гарантій дітей-жертв збройного конфлікту, воєнних дій, тимчасової окупації території України» [20].

Законопроект розроблено з метою встановлення додаткових гарантій для дітей, постраждалих внаслідок перебування у зоні збройного конфлікту, воєнних дій, у районах проведення антитерористичної операції, тимчасової окупації території України; закріплення на законодавчому рівні визначення правового статусу дітей-жертв збройного конфлікту на території України, механізмів забезпечення прав дітей, передбачених як національним законодавством, так і міжнародними актами.

У висновку до цього законопроекту Головне науково-експертне управління Верховної Ради України висловило низку важливих зауважень [2]. По-перше, визначення у статті 1 Закону України «Про охорону дитинства» поняття дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах, як дітей, які потрапили в обставини, що порушують їх повноцінну життєдіяльність та розвиток, у подоланні наслідків яких вони потребують допомоги (проживають у сім'ях, у яких батьки або особи, що їх замінюють, ухиляються від виконання батьківських обов'язків; залишилися без батьківського піклування, розлучені із сім'єю; систематично самовільно залишають місце постійного проживання (перебування); зазнали фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства; залучені до найгірших форм дитячої праці; є жертвою воєнних дій або збройного конфлікту, тимчасової окупації території), усуває необхідність в уточненні у Законах України «Про безоплатну правову допомогу», «Про оздоровлення та відпочинок дітей» конкретних категорій дітей, які мають право на безоплатну правову допомогу, оздоровлення та відпочинок тощо. Право на зазначені заходи особливої державної підтримки повинні мати всі діти, які опинилися у складних життєвих обставинах.

По-друге, окремо слід відзначити редакцію нової статті 27-1 Закону України «Про оздоровлення та відпочинок дітей». Стат-

тя має назву «Оздоровлення та відпочинок груп дітей-жертв воєнних дій і збройних конфліктів на території України». Водночас у цій статті йдеться про діяльність, пов'язану з виїздом груп дітей, які перебувають у зоні воєнних дій або збройного конфлікту на території України, на оздоровлення та відпочинок, контроль за провадженням якої мають здійснювати центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері сім'ї та дітей, структурні підрозділи обласних, Київської міської державних адміністрацій. Однак, на наш погляд, забезпечити безумовну реалізацію запропонованих норм у зоні воєнних дій і збройних конфліктів може бути досить складно, а то й взагалі неможливо, враховуючи конкретні обставини на територіях, де відповідні державні органи України тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження. Для забезпечення виконання відповідних обов'язків щодо дітей, які перебувають у зоні воєнних дій і збройних конфліктів, доцільно розглянути також співпрацю держави з відповідними неурядовим організаціями та іншими складовими частинами громадянського суспільства, що беруть участь у захисті та допомозі особам, зокрема дітям, які перебувають у зоні воєнних дій чи збройних конфліктів, та сприяння їм у проведенні відповідної діяльності. У зв'язку із цим пропонуємо передбачити відповідні доповнення у проекті.

По-третє, у змінах до Закону України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» пропонується у статті 1 визначити як соціальний супровід комплекс заходів, спрямованих на запобігання потраплянню сімей, дітей, молоді та інших осіб у складні життєві обставини, подолання таких обставин та мінімізацію їх наслідків. У зв'язку із цим пропонується передбачити окремою статтею 11-1 загальні положення щодо такого супроводу для сімей, дітей, молоді та інших осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Водночас стаття 1 цього Закону визначає інший вид соціальної роботи, призначенням якого є саме «запобігання складним життєвим обставинам сімей, дітей та молоді...» – соціальну профілактику. Під соціальним супроводом розуміється «вид соціальної роботи, спрямованої на здійснення соціальних опіки, допомоги та патронажу соціально незахищених категорій дітей та молоді з метою подолання життєвих труднощів, збереження, підвищення їх соціального статусу». Зауваження щодо зазначеної невідповідності поняття соціального супроводу сформульованому у проекті його функціональному при-

значенню стосується також подібних змін до Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» (статті 1, 15).

Крім того, зазначений Закон не спрямований на врегулювання питань, пов'язаних із перебуванням у складних життєвих обставинах інших осіб, крім тих, які належать до «сімей, дітей та молоді».

Змінами до статті 17 Закону України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» пропонується уточнити порядок утворення, реорганізації та ліквідації центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. При цьому варто звернути увагу, що з органів, до повноважень яких належать такі функції, необґрунтовано (у Пояснювальній записці відсутні відповідні аргументи) було вилучено державні органи Автономної Республіки Крим та міста Севастополя.

По-четверте, у статті 1 Закону України «Про соціальні послуги» пропонується надати визначення понять «вразлива сім'я», розуміння якої фактично зводиться лише до «сім'ї, яка має ознаки неналежного, неможливого (у зв'язку з перебуванням у зоні воєнних дій, збройного конфлікту, районах проведення антитерористичної операції) виконання батьками обов'язків щодо виховання та розвитку дитини, що створює загрозу виникнення складних життєвих обставин»; «сім'я або особа, яка перебуває у складних життєвих обставинах» (яке не досить вдало сконструйоване із чинних у цьому Законі понять «соціальні послуги» та «складні життєві обставини»), та «фахівець із соціальної роботи», яке загалом належить до предмету регулювання іншого закону (Закону України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю»). У зв'язку із зазначеним надані до згаданої статті 1 Закону України «Про соціальні послуги» зміни потребують доопрацювання.

Пропонуємо вилучити зі змін до статті 5 цього Закону запропонований як вид соціальних послуг «соціальний супровід», оскільки соціальний супровід належить до видів соціальної роботи і регулюється Законом України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю». Крім того, «соціальний супровід» не відповідає загальній структурі і логіці формування видів соціальних послуг, визначених чинною статтею 5 Закону України «Про соціальні послуги».

Змінами до статті 7 цього Закону передбачається можливість безоплатного надання соціальних послуг дітям та молоді, які знаходяться у складній життєвій ситуації у зв'язку з перебуванням у зоні воєнних дій,

збройного конфлікту, у районах проведення антитерористичної операції. Не заперечуючи проти нагальної життєвої необхідності забезпечення таких дітей та молоді комплексом соціальних послуг, вважаємо за доцільне відмітити вразливість перспективи реалізації таких пропозицій у зв'язку зі складністю (неможливістю) здійснення державними органами своїх повноважень у зоні воєнних дій, збройного конфлікту, у районах проведення антитерористичної операції. Тому, як раніше зазначалось, доцільно відпрацювати механізм співпраці держави з відповідними неурядовими організаціями та іншими складовими частинами громадянського суспільства, що беруть участь у захисті та допомозі особам, зокрема дітям, які перебувають у зоні воєнних дій чи збройних конфліктів, та сприяння їм у проведенні відповідної діяльності.

Статтю 9 Закону України «Про соціальні послуги» пропонується доповнити положенням, згідно з яким «отримати соціальні послуги без письмової заяви можуть сім'ї або особи, виявлені соціальним працівником або фахівцем із соціальної роботи, за результатами оцінки їх потреб». Підтримуючи в цілому таку пропозицію, вважаємо, що отримання соціальних послуг у запропонованому порядку повинно бути пов'язане з дотриманням принципу добровільності отримання соціальних послуг (стаття 3 цього Закону). Тому рішення про надання соціальних послуг у разі звернення за їх наданням іншої особи, ніж потенційний отримувач соціальної послуги або його представник, має прийматися за згодою особи, яка потребує соціальних послуг, або її законного представника.

Висновки

В умовах проведення антитерористичної операції в Україні важливе місце в системі забезпечення прав і свобод людини займає соціально-правовий захист дітей як найбільш вразливої групи населення. Соціально-правовий захист дітей в умовах проведення АТО в Україні – це забезпечення державою належних умов для юридичного закріплення, реалізації, охорони, захисту і відновлення соціального захисту дітей під час проведення в Україні АТО.

З метою вдосконалення соціального захисту дітей в умовах проведення АТО в Україні проаналізовано чинне законодавство, виокремлено його недоліки та запропоновано відповідні зміни.

Список використаних джерел:

1. 68 дітей загинули за час конфлікту на сході України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.volynpost.com/news/72931-68-ditej-zagynuly-za-chas-konfliktu-na-shodi-ukrainy>

2. Висновок Головного науково-експертного управління Верховної Ради України на проект Закону України «Про забезпечення прав та гарантій дітей-жертв збройного конфлікту, воєнних дій, тимчасової окупації території України» (№ 2146 від 16.02.2015 р.) від 8 квітня 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=54062&pf35401=337089>

3. Декларація прав дитини від 20 листопада 1959 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_384

4. Дитинство під прицілом: права дитини в умовах збройних конфліктів на сході України: наукове видання / [О. А. Біда, А. Б. Блага, О. А. Мартиненко, П. І. Пархоменко, М. Г. Статкевич, С. В. Тарабанова]; за заг. ред. А. П. Буценка / Українська Гельсінська спілка з прав людини. – К., КИТ, 2016. – 82 с.

5. Доклад Спеціального представителя Генерального секретаря по вопросу о детях и вооруженных конфликтах от 25 июля 2016 года. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N16/234/91/PDF/N1623491.pdf?OpenElement>

6. Інвестиції у дітей: розірвати коло неблагополуччя: Рішення Європейської Комісії від 20 лютого 2013 року № 2013/083. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52013DC0083>

7. Керівні принципи щодо альтернативного догляду за дітьми: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 24 лютого 2010 року № 64/142. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.unicef.org/ukraine/ukr/100426-UNGuidelines-Ukrainian_nonofficial.pdf

8. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_021

9. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми» № 2254 від 27 лютого 2015 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54211

10. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02 червня 2011 року № 3460-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 51. – Ст. 577.

11. Про внесення змін до деяких законів України, спрямованих на посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми : Закон України від 26 січня 2016 року № 936-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 10. – Ст. 613.

12. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : Закон України від 13 січня 2005 року № 2342-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 6. – Ст. 267.

13. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20 жовтня 2014 року № 1706-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 1. – Ст. 1.

14. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15 квітня 2014 року № 1207-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 26. – Ст. 892.

15. Про місцеве самоврядування : Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 20. – Ст. 190.

16. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09 квітня 1999 року № 586-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

17. Про невідкладні заходи щодо забезпечення додаткових соціальних гарантій окремих категорій громадян : Указ Президента України від 29 жовтня 2014 року № 835/2014 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 88. – Ст. 2516.

18. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 30. – Ст. 142.

19. Про соціальні послуги : Закон України від 19 червня 2003 року № 966-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 45. – Ст. 358.

20. Проект Закону про забезпечення права та гарантій дітей-жертв збройного конфлікту, воєнних дій, тимчасової окупації території України № 2146 від 16 лютого 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54062

21. Пшенична А. В. Адміністративно-правове забезпечення прав дітей в умовах проведення антитерористичної операції : дис. канд. юр. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Пшенична Аліна Володимирівна – Київ, 2016. – 238 с.

22. Рахимов С. Ф. Международно-правовая защита детей в период вооруженных конфликтов в деятельности международных организаций и в практике международных уголовных судебных органов: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.12 «Административное право и процесс; финансовое право; информационное право» / С. Ф. Рахимов. – М., 2010. – 27 с.

23. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року № 2947-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21. – Ст. 135.

24. Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі у збройних конфліктах від 01 січня 2000 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_795

25. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захист прав і свобод людини і громадянина в Україні. – К., 2016 – 537 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ombudsman.gov.ua/files/Dopovidi/Dopovid_2016_final.pdf

26. Recommendation CM/Rec(2011)12 of the Committee of Ministers to member states on children's rights and social services friendly to children and families. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168046ccea>

27. Ukraine Humanitarian Situation Report No. 53. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.unicef.org/appeals/files/UNICEF_Ukraine_Humanitarian_Sitrep_Dec_2016.pdf

Статья посвящена особенностям социально-правовой защиты прав детей в условиях проведения антитеррористической операции в Украине. Освещены актуальные проблемы социально-правового обеспечения прав детей в условиях проведения АТО в Украине и намечены пути их решения. Сформулированы предложения по совершенствованию социально-правового обеспечения прав детей в условиях проведения АТО в Украине.

Ключевые слова: социально-правовая защита, механизм, права детей, антитеррористическая операция.

The article deals with the peculiarities of social and legal protection of children in the antiterrorist operation in Ukraine. Deals with topical issues of social and legal protection of rights of children in terms of ATO in Ukraine and ways of solving them. Suggestions for improving the social and legal protection of rights of children in terms of ATO in Ukraine.

Key words: social and legal protection mechanism, children's rights, anti-terrorist operation.